

Oulu, li 2022

**Tannilan tuuli- ja
aurinkovoimahankkeen
arkeologinen inventointi**

Jaana Itäpalo 12.4.2023

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Oulussa ja lissä Tannilan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen suunnittelualueella sekä hankkeeseen liittyvillä kolmella vaihtoehtoisella sähkönsiirtoreitillä. Maastoyön suoritti FM Jaana Itäpalo 2.10.-8.10.2022. Työn tilaajat ovat Infinergies Oy ja Sweco Finland Oy.

Tuulivoima- ja aurinkovoimahankealue sijaitsee Oulun pohjoisosassa, Siuruanjoen pohjoispuolella ja Yli-lin Tannilasta pohjoiseen. Hankealueen pinta-ala on n. 2000 hehtaaria, ja sille on suunnitelmassa sijoittaa enintään 15 tuulivoimalaa, pinta-alaltaan n. 110 ha kokoista aurinkovoimapuistoa suunnitellaan alueen länsiosaan entiselle turvatuotantoalueelle. Sähkönsiirtoreittien pituus on yhteensä n. 56 km, josta n. 10 km on samaa reittiä. Sähkönsiirtoreitit kulkevat puiston eteläpuolelta länteen lin Hervaan. Tarkasteltavana on kaksi ilmajohtoreittiä ja yksi maakaapelireitti. Ilmajohtoreitit kulkevat metsäisillä alueilla, maakaapelireitti melkein kokonaan olemassa olevien teiden reunalla, lähinnä Viitaperäntien varrella.

Lähimmät tunnetut kohteet n. 3,5-4 km itään ovat esihistorialliset pyyntikuoppakohteet *Hepokankaankaisto S* ja *Kettukangas E* sekä tervanvalmistuspaikka *Kettukangas 2*. Noin 4,2 km pohjoiseen sijaitsee kivistien asuinpaikka *Lamminkangas Tiensuu* ja n. 400 m etelään joen eteläpuolella *Ylitalon* kivikautiseksi ajoitettu rökkiökohte. Sähkönsiirtoreiteiltä tunnettiin *Hirvaanselän* ajoittamattomia kivivalleja (Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus 972010006).

Inventoinnissa löytyi tuuli- ja aurinkovoimahankealueelta yksi arkeologinen kohde: 3. *Järvisuo itä*, puisia rajamerkkejä. Muita havaintoja olivat lähihistorian asutukseen liittyvät kellarikuopat, tulisijanjännös sekä betoniperustus. Hankealueen tuntumasta löytyi rakkakuoppia ja kivivalli kohteesta 1. *Hirvasvaara pohjoinen* sekä kolmiomittaustornin tukiröykkiöitä kohteesta *Hirvasvaara 2*. Sähkönsiirtoreiteiltä havaittiin yksi rakkakuoppakohte: 6. *Hirvasvaara*.

Lähin tuulivoimalan paikka sijaitsee kohteesta 3. *Järvisuo itä* n. 250 metrin etäisyydellä ja hankealueen tuntumasta löytyneistä 1. *Hirvasvaara pohjoinen* ja 2. *Hirvasvaara 2* n. 550-600 metrin etäisyydellä. Kohde 6. *Hirvasvaara* sijaitsee heti ilmajohtoreitin VE 1 tuntumassa ja 7. *Hirvasselkä* kaapelireitistä n. 30 metrin etäisyydellä. Inventoinnin pohjana olleiden suunnitelmien toteutuksella voisi olla suoria vaikutuksia kohteeseen 6. *Hirvasvaara*.

Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	3
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1 Tutkimushistoria.....	4
2.2 Menetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen maankäytön historiaa	12
5. Tulokset.....	14
6. Yleiskartta.....	15
7. Kohdeluettelo.....	15
8. Kohdetiedot.....	16
9. Aineistoluettelo.....	26

Kansikuva: Kuva 1, kohde 1. Hirvasvaara pohjoinen.

1. Perustiedot

Selvitysalue: Tannilan tuuli- ja aurinkovoimahankealue n. 2000 hehtaaria, sähkönsiirtoreitit n. 56 km

Tilaaaja: Infinergies Oy

Laji: osainventointi

Kenttätyöaika: 2.10.-8.10.2022, yhteensä 6 päivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako S4332L, S4323R, S4323L, S4314R, S4341L

Korkeus: n. 72,50 – 110 m mpy **Koordinaattijärjestelmä:** ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

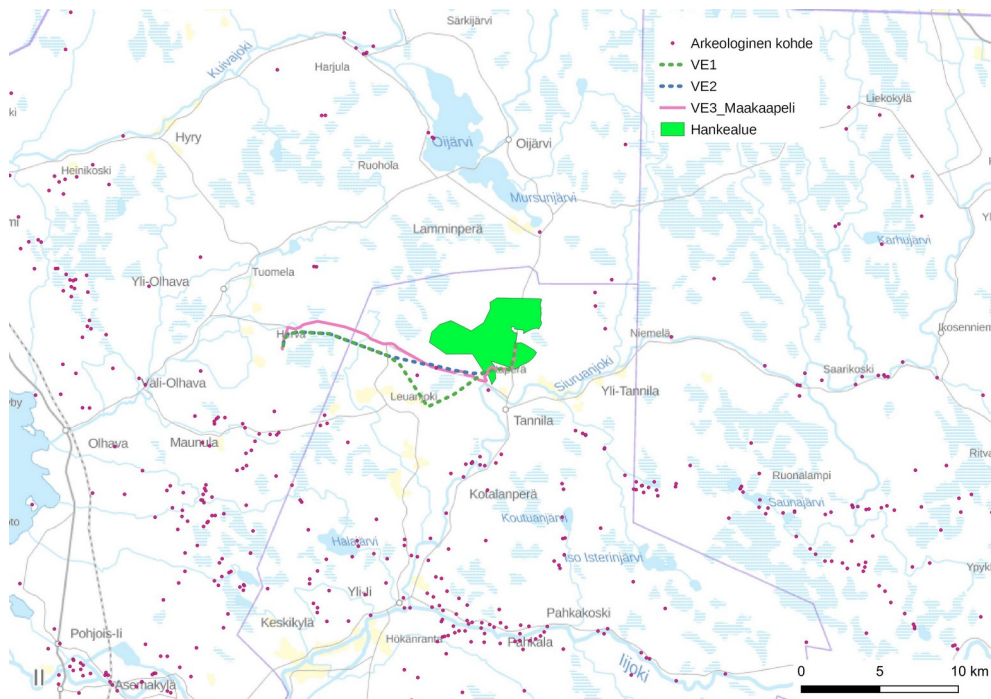
Aiemmat löydöt: - **Inventointilöydöt:** -

Aiemmat tutkimukset: 1980 Paula Purhonen, inventointi, Hirvasselkä

1988 Jari Okkonen, tarkastus, Hirvasselkä

1998 Mika Sarkkinen inventointi, Hirvasselkä

2012 Hans-Peter Schulz, inventointi, Hirvasselkä.

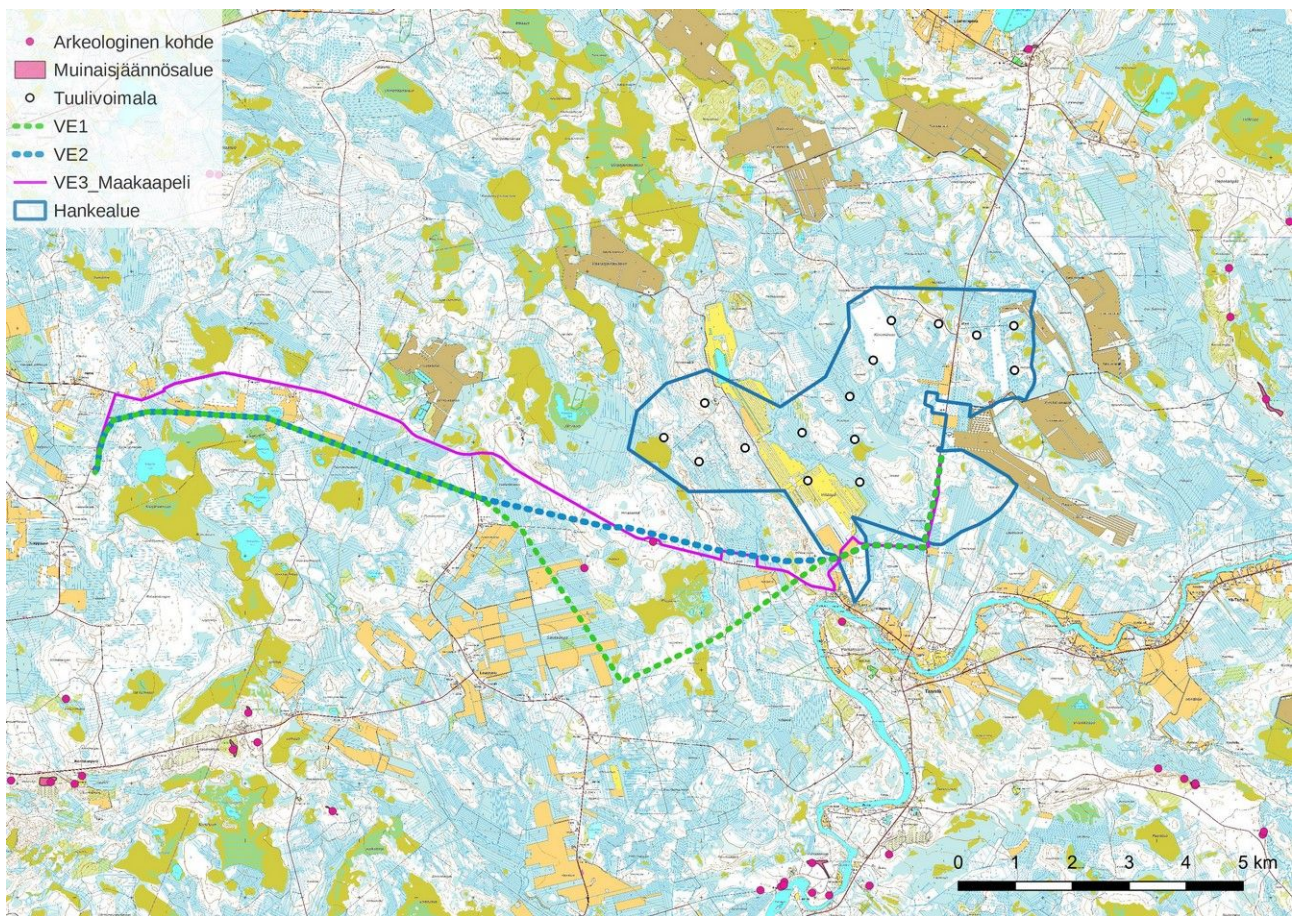
Hankealueen ja voimajohtoreittien yleissijainti. Taustakartta Mml 8/2022. Arkeologiset kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Oulun pohjoisosaan Yli-lin Tannilaan suunnitellaan tuuli- ja aurinkovoimapuistoa. Hankealueen pinta-ala on n. 2000 hehtaaria, ja sille on suunnitelmassa sijoittaa enintään 15 tuulivoimalaa, aurinkovoimapuistoa suunnitellaan alueen länsiosaan entiselle turvetuotantoalueelle. Samassa yhteydessä suunnitellaan sähkönsiirto puistosta valtakunnan verkkoon, tarkasteltavana on kolme vaihtoehtoa länteen lin Hervaani; ilmajohtoreitit VE 1 ja VE 2 sekä VE 3 maakaapelireitti.

Tuulivoimapuiston hankealue on pääosin loivapiirteistä metsämaastoa ja tasaista rämettä, länsiosassa on hieman korkeampia mäkiä. Länsiosassa sijaitsee laaja entinen turvetuotantoalue. Keskivaiheilla virtaa Viita-oja ja lännessä Hirvasoja. Sähkönsiirtoreitit kulkevat pääosin rämeillä ja metsäisillä alueilla, missä korkeuserot ovat pieniä.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tai sen läheisyydestä ei tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Sähkönsiirtoreiteiltä tunnettiin *Hirvaanselän* ajoittamattomia kivivalleja (Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus 972010006).

Rekisteriportaaliin tallennetut arkeologiset kohteet ennen inventointia suhteessa hankealueeseen ja sähkönsiirtoreitteihin. Taustakartat Mml 8/2022.

2.1 Tutkimushistoria

Arkistotietojen mukaan tuulivoimapuiston hankealueella ei ole tehty aiemmin arkeologista inventointia liittyen mihinkään maankäyttöhankkeeseen. Yli-lin arkeologinen tutkimus käynnistyi Pahkakosken voimalahankkeen johdosta 1960-luvulla. Vuonna 1998 tehtiin silloisen Yli-In kuntainventointi (Mika Sarkkinen, Pohjois-Pohjanmaan liitto). Vuonna 1998 käynnistyi myös Ii-jokilaakson inventointi välillä Purkajasuo – Pahkakoski (H.-P. Schulz 1998, Satu Koivisto, 1999, Museovirasto). Seuraava laajempi inventointihanke oli Metsähallituksen Kansalliseen metsäohjelmaan kuulunut kulttuuriperintöinventointi, joka koski pieneltä osin myös nyt kohteena olevaa aluetta (Hans-Peter Schulz, Metsähallitus). Pohjois-Pohjanmaan museon, Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen, Museoviraston ja Kierikkikeskuksen toimesta on tarkastettu eri aikoina kohteita lähialueilla.

2.2 Menetelmä

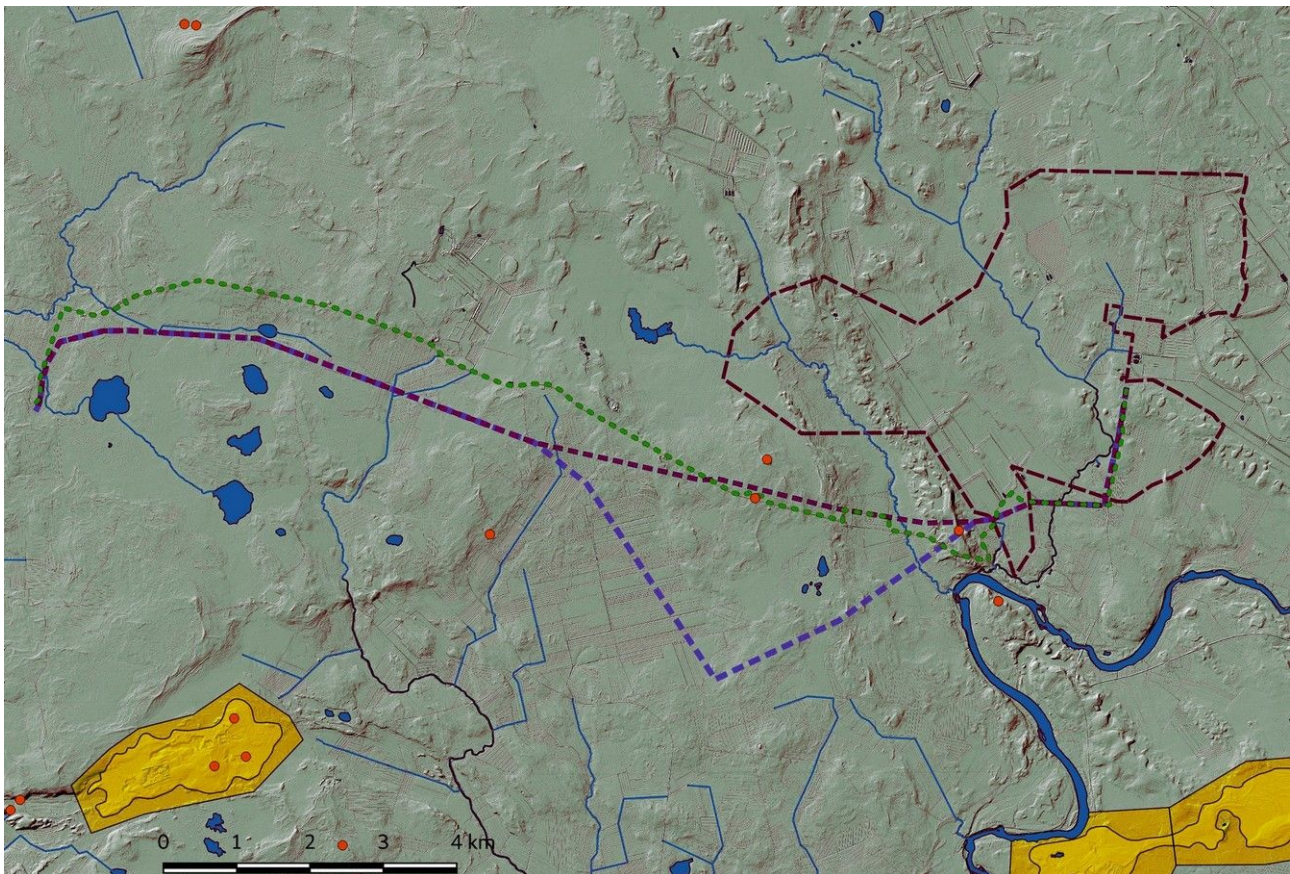
Maastoinventointi perustui kohdealueilla ja lähiseudulla tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, Maanmittaushallituksen maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin, laserkeilausaineistoon ja Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa.

Kenttätutkimusmenetelmät olivat pintahavainnointi, valokuvaaminen ja kairaus käsikairalla. Inventointi painottui suunnittelutilanteen mukaisille muuttuvan maankäytön alueille, lidar-aineiston perusteella tarkastettiin mahdollisia kohteita ja historiallisten karttojen perusteella arvioitiin potentiaalia löytää asutus- ja elinkeinohistoriallisia kohteita. Sähkönsiirtolinjaukset tarkastettiin n. 20-100 m leveällä kaistalla molemmiin puolin reittien keskikilinjasta, paikoin inventoitiin laajemmin, jos ympäristö vaikutti otolliselta arkeologisten kohteiden löytymiselle. Voimalapaikkojen ympäristöä inventointiin tarpeen mukaan enimmillään 400 metrin säteellä.

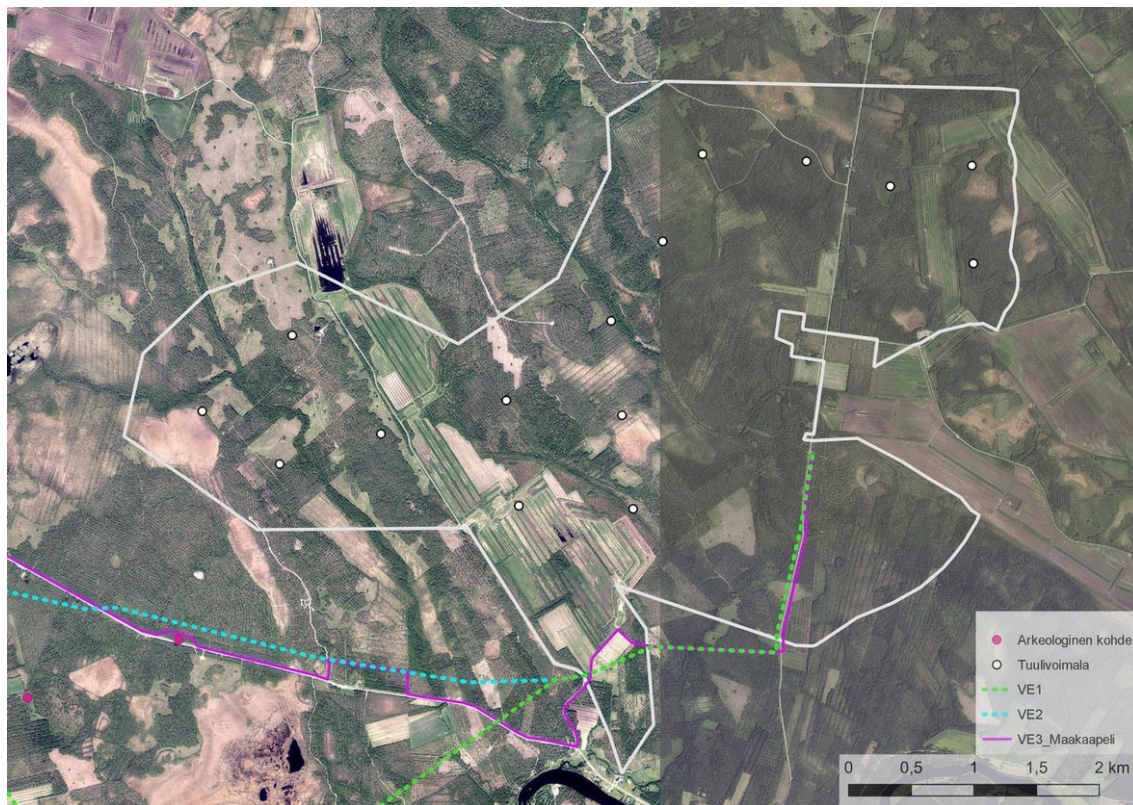
3. Maisema, topografia ja geologia

Tuulivoimapuiston hankealue on pääosin loivapiirteistä metsämaastoa ja tasaista rämettä, länsireunalla Hirvasojan itäpuolelle ja siitä pohjoiseen virtaavan Vaaraojan itäpuolella on korkeammalle kohoava pitkä moreeniselänne, se ja muut kuivan maan selänteet ovat kaakkois-luoteissuuntaisia, niiden välissä on laajasti räme- maastoa, länsireunalla on myös ojittamaton suo. Länsiosassa sijaitsee Viitasuolle perustettu entinen turvetuotantoalue, myös koillisosaan yltää osa turvetuotantoaluetta. Maaperä on turvemaiden ulkopuolella lähinnä karkeusasteeltaan vaihtelevaa moreenia, lännessä korkeimmilla mäillä on myös avorakkoja. Alueen halki kulkee Tannilantie, jonka varrella sijaitsee neljä tilaa ja joitakin peltoja. Länsiosassa virtaa Hirvasoja sekä siitä pohjoiseen lyhyt sivuhaara Vaaraoja – molemmat ovat pieniä virtoja, niiden rannat ovat matalia, osin uomat virtaavat rämeellä ja soilla, Vaaraojan latva on hävinnyt ojitusten myötä. Kaakkoisosassa virtaava Viitaoja on hieman edellisiä isompi virta, sen pohjoisosaa on myös paikoin ojituksilla muutettu.

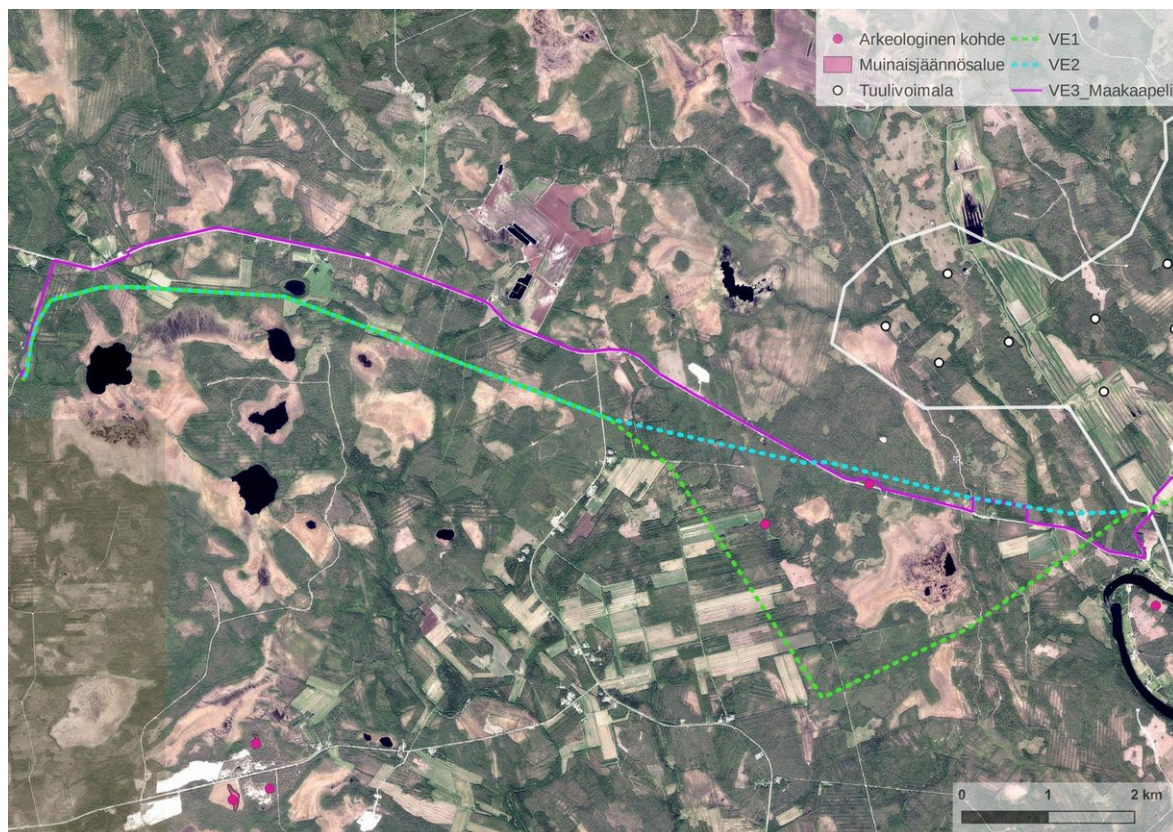
Sähkönsiirtoreitit kulkevat hankealueelta länteen pääosin ojitetuilla rämeillä, myös joidenkin ojittamattomien soiden yli tai niiden läheisyydessä sekä metsäisillä matalilla kankailla, maakaapelireitti kulkee pääosin olemassa olevien teiden eli Viitaperäntien ja Tannilantien varsilla. Eteläisempi ilmajohtoreitti VE 1 sivuaa tai ylittää useita peltoja. Hankealueen eteläosan länsipuolella ilmajohtoreitit ylittävät suhteellisen jyrkkäranteisen Hirvasvaaran, jonka kapea luoteis-kaakkoissuuntainen laki on rakkaa ja karkeaa kivikkoa, muuten alueet reiteillä ovat korkeussuhteiltaan matalia ja loivapiirteisiä. Viitaperäntien ja Leuvantien varrella sijaitsee jonkin verran asutusta. Idässä linjaukset ylittävät Viitaojan ja Hirvasojan. Lännessä linjausten lähialueella sijaitsee rykelmä pieniä lampia, ja niistä alkunsa saavia tai niihin laskevia pieniä virtoja.

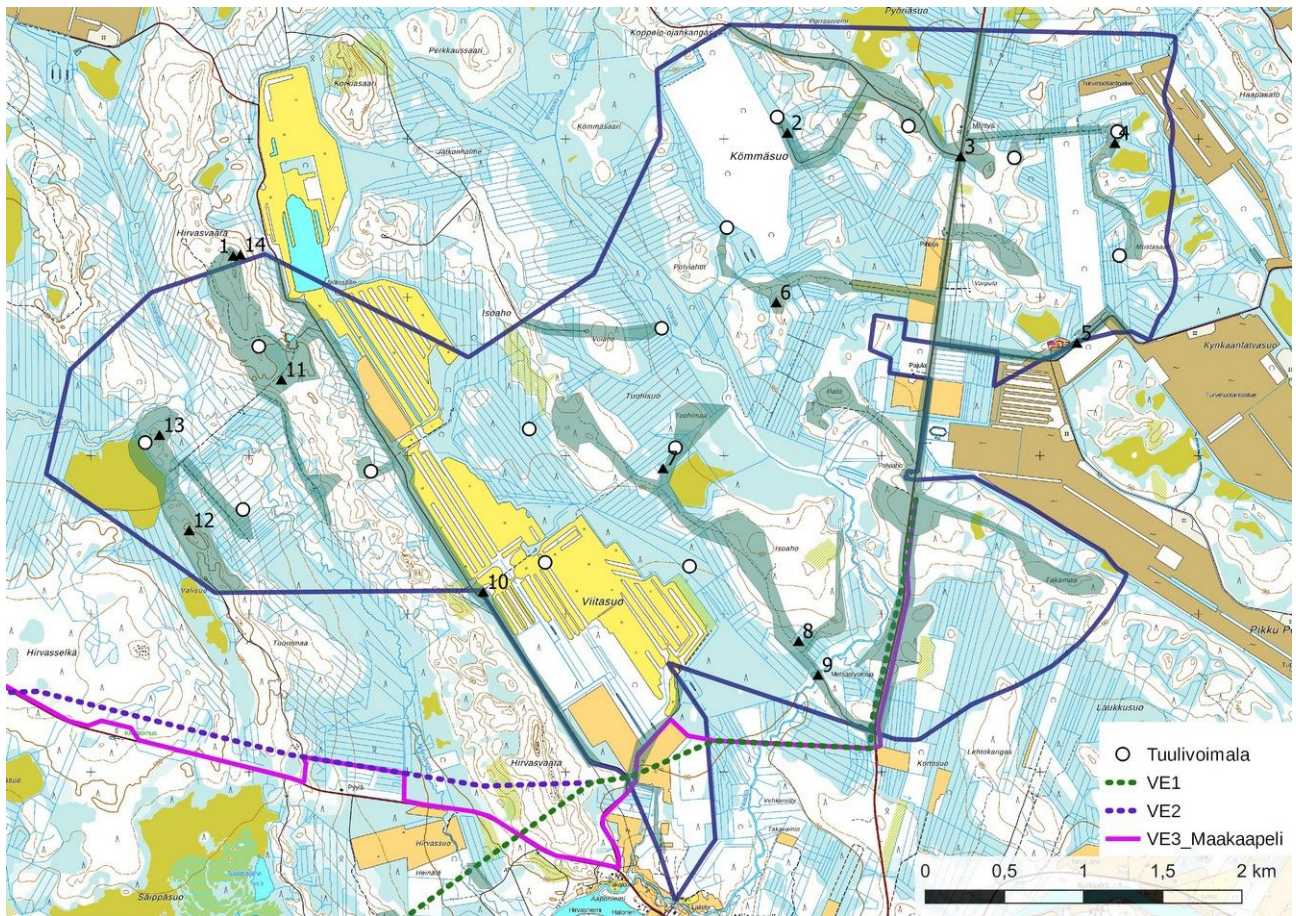
Hankealue ja sähkönsiirtoreitit vasten vinovalovarjoste 2 m DEM, vesistöt sinisenä, harjut keltaisena. Tausta-aineistot Mml 10/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Tunnetut arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan, luettu 18.3.2023.

Hankealue ja sähkönsiirtoreitit ortokuvalla. Tausta-aineistot Mml 8/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Tunnetut arkeologiset kohteet ennen inventointia, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

Hankealue ja sähkönsiirtoreitit ortokuvalla. Tausta-aineistot Mml 8/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Tunnetut arkeologiset kohteet ennen inventointia, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

Tuuli- ja aurinkovoimapuiston hankealue, valokuvauspaikat 1-13 ja inventoidut alueet (kuva 1 on kansikuva, kohdekuvat kohdekuvausten yhteydessä). Taustakartta Mml 8/2022.

2. Voimalapaikka Kömmänsuon reunalla, pohjoiseen.

3. Hankealueen läpi kulkee Tannilantie, kuva etelään.

4. Voimalapaikan vaikutusalueetta lounaaseen.

5. Entistä turvetuotantoalueen reunaa, kuva itään.

6. Lidar-havainto, moderni kuoppa.

7. Voimalapaikan vaikutusalueetta pohjoiseen.

8. Leimapuu.

9. Viitaoja, kuva länteen.

10. Tuulivoimalanpaikka entisellä turvetuotantoalueella, kuva koilliseen

11. Hirvasvaaran eteläreuna, kuva lounaaseen.

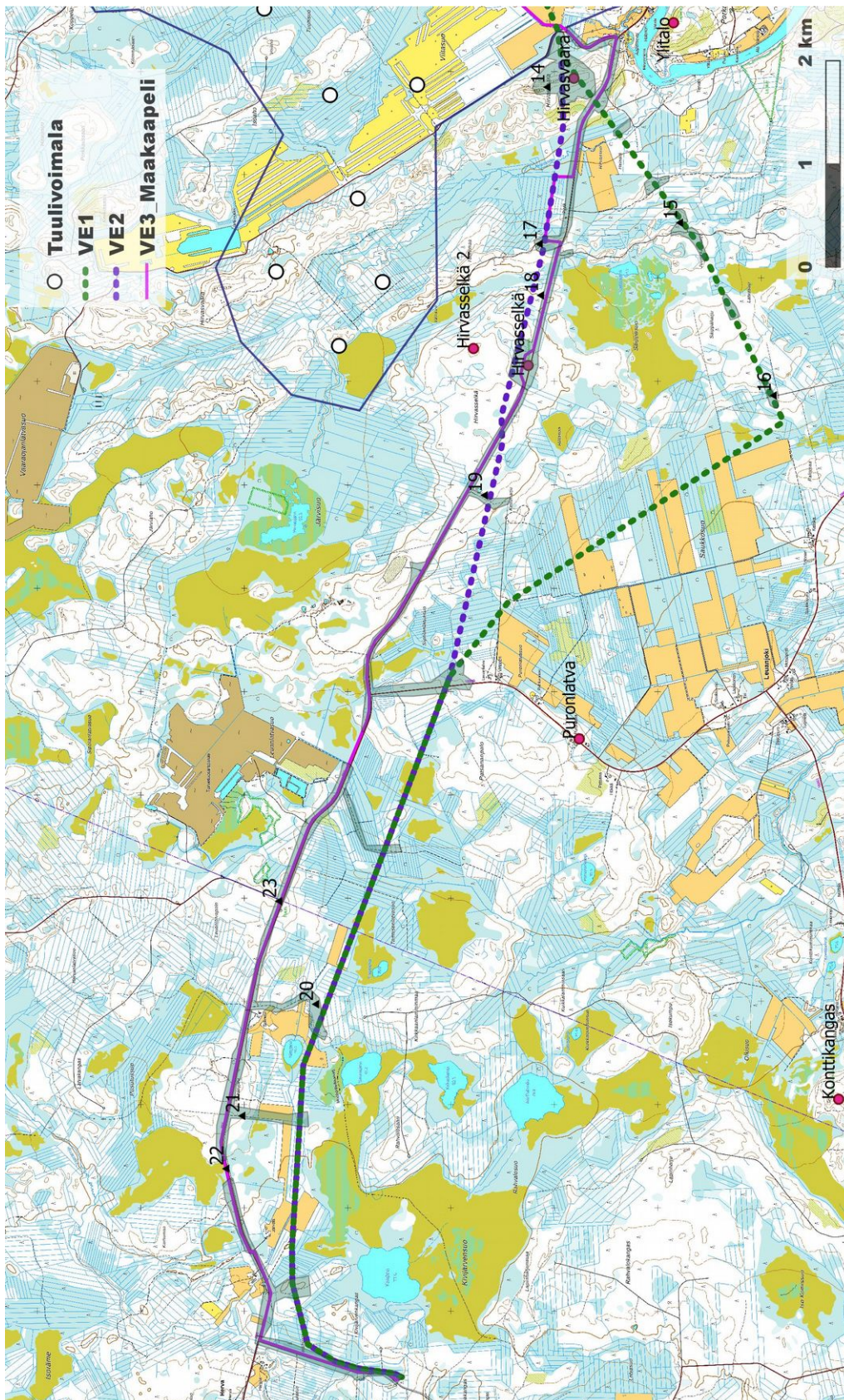

12. Tuoremaan pohjoisosaa, kuva kaakkoon.

13. Tuulivoimalan paikka lounaaseen.

14. Hirvasvaaran lakea n. 70 m hankealueen rajasta pohjoiseen, kuva koilliseen.

Sähkönsiirtoreitit, valokuvauspaikat 14-23 ja inventoidut alueet (kohdekuvat kohdekuvauksen yhteydessä). Taustakartta Mml 8/2022. Tunnetut arkeologiset kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan, kartalle merkityt kohteet Hirvasvaara, Hirvasselkä 2 ja Puronlatva eivät vielä olleet rekisteriportaalin tiedoissa inventoinnin aikana.

14. Kapea rakka Hirvasvaaran laella, kuva pohjoiseen. 15. Juurikkasaaret, ilmajohtolinjaus VE 1, itään.

16. Ilmajohtolinjaus VE 1, kuva pohjoiseen.

17. Koneellisesti kasattuja röykkiöitä, kuva länteen.

18. Maakaapelilinjaus Hirvasselän kaakkoisreunalla.

19. Ilmajohtolinjaus VE 2, kuva etelään.

20. Ilmajohtolinjaus VE 1, Niittyjärven kaakkoispuolella, kuva lounaaseen

21. Maakaapelilinjauksen ja ilmajohtolinjauksen VE 1 välinen matala rinne ja pelto, kuva etelään.

22. Maakaapelilinjaus Pusutussuon eteläreunalla, kuva pohjoiseen.

23. Maastokartalle merkitty suojeltu puu Oulun ja lin kuntarajan tuntumassa, kuva länteen.

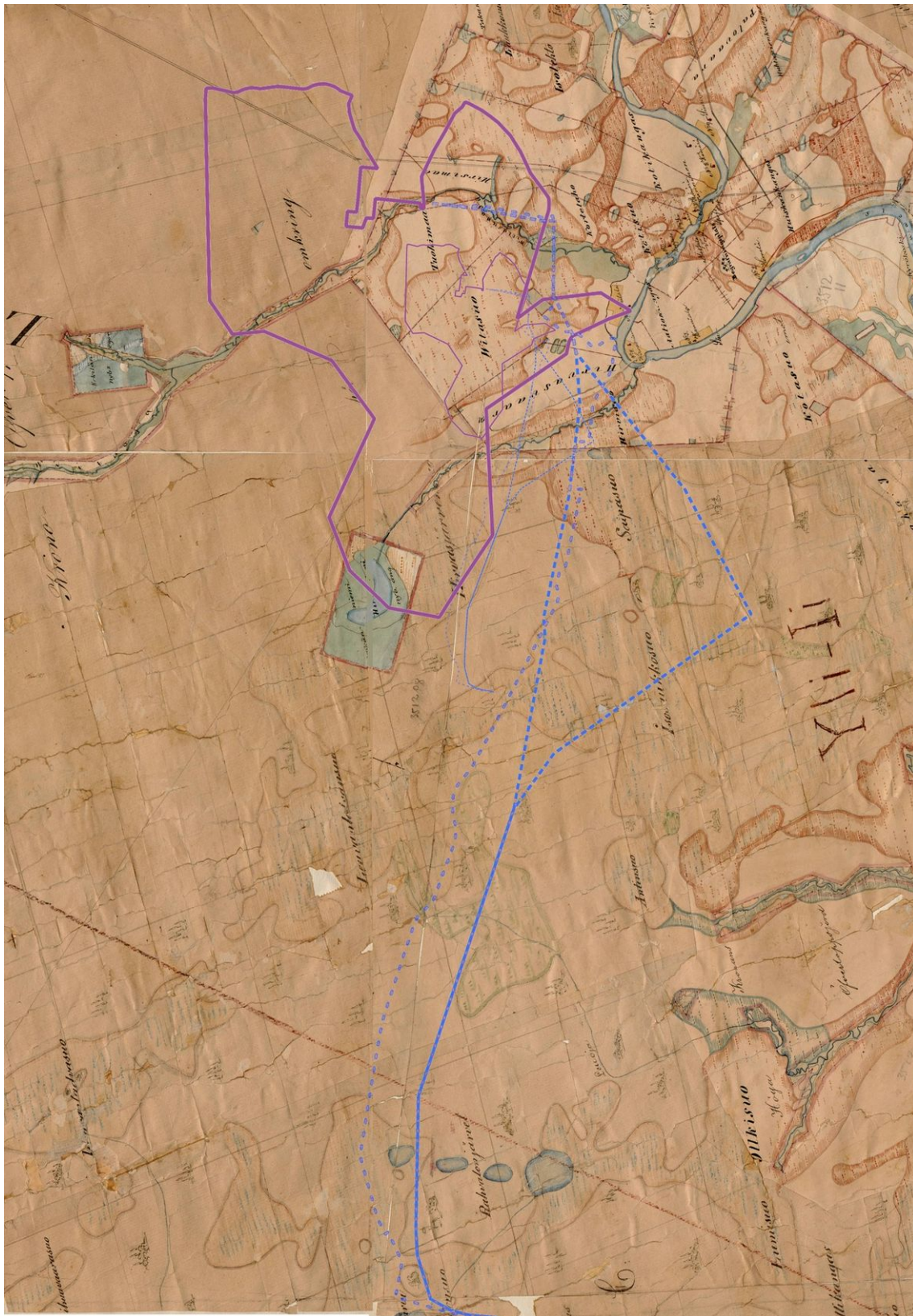
4. Alueen maankäytön historiaa

Kohdealue on n. 72,50 – 110 m mpy, joka vastaa aikaa mesoliittisen ajan loppupuolelta kampakeraamisen jakson keskivaiheeseen n. 6500-8000 vuotta sitten. Korkeussuhteiden ja maaperän perusteella otollisimmat alueet kivikautisten kohteiden sijainnille ovat tuuli- ja aurinkovoimapuiston länsiosassa Tuoremaan luoteisosassa ja hankealueen luoteisreunalla Hirvasvaaralla, missä on myös rakkaa. Ilmajohtoreiitit ylittävät toisen Hirvasvaara-nimisen mäen laen, jonka potentiaalia lisää sillä oleva melko laaja rakka. Muuten alueella ei erottu erityisen potentiaalisia maastoja – soiden ja rämeiden reunamilla saattaa kuitenkin esiintyä mm. esihistoriallisten toimintapaikkojen kannalta suotuisia hienompaa maaperää olevia alueita.

Lähialueilla sijaitsee useita kivikautisia asuinpaikka- ja pyyntikuoppakohteita; lähimmät n. 3,5-4 km itään olevalla harjulla, missä on pyyntikuoppakohteita, n. 5-6 km etelään kulkevalla harjujaksolla ja Siuruanjoen läheisyydessä on puolestaan useita asuinpaikkoja. Lisäksi noin 400 m etelään sijaitsee joen eteläpuolelta *Ylitalon* kivikautiseksi ajoitettu röykkiökohde. Sähkönsiirtoreiitien läheisyydestä tunnettiin ennen inventointia vain *Hirvaanselän* kivivalleja, jonka tarkoitus on avoin (Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus 972010006).

Historiallisten karttojen perusteella kohdealueilla ei ole ollut asutusta ainakaan ennen 1800-luvun puoltaväliä, alue oli tuolloin suurimmaksi osaksi kruununmaata, myöhemmin valtionmaata. Pitäjänkartoille on merkitty Siuruanjoen varren asutuksen lisäksi lin puolelle Hervan talo, muuten lähialueet olivat asumaton suota ja metsää. Niiltä on todennäköisesti hankittu raaka-aineita, kuten puutavaraa. Voi olettaa, että Hirvasojaa ja Viitaojaa pitkin on tehty uittoja, uittoon sopivia puroja ja ojia on ollut muitakin. Hirvasojan ja Viitaojan varrelle on

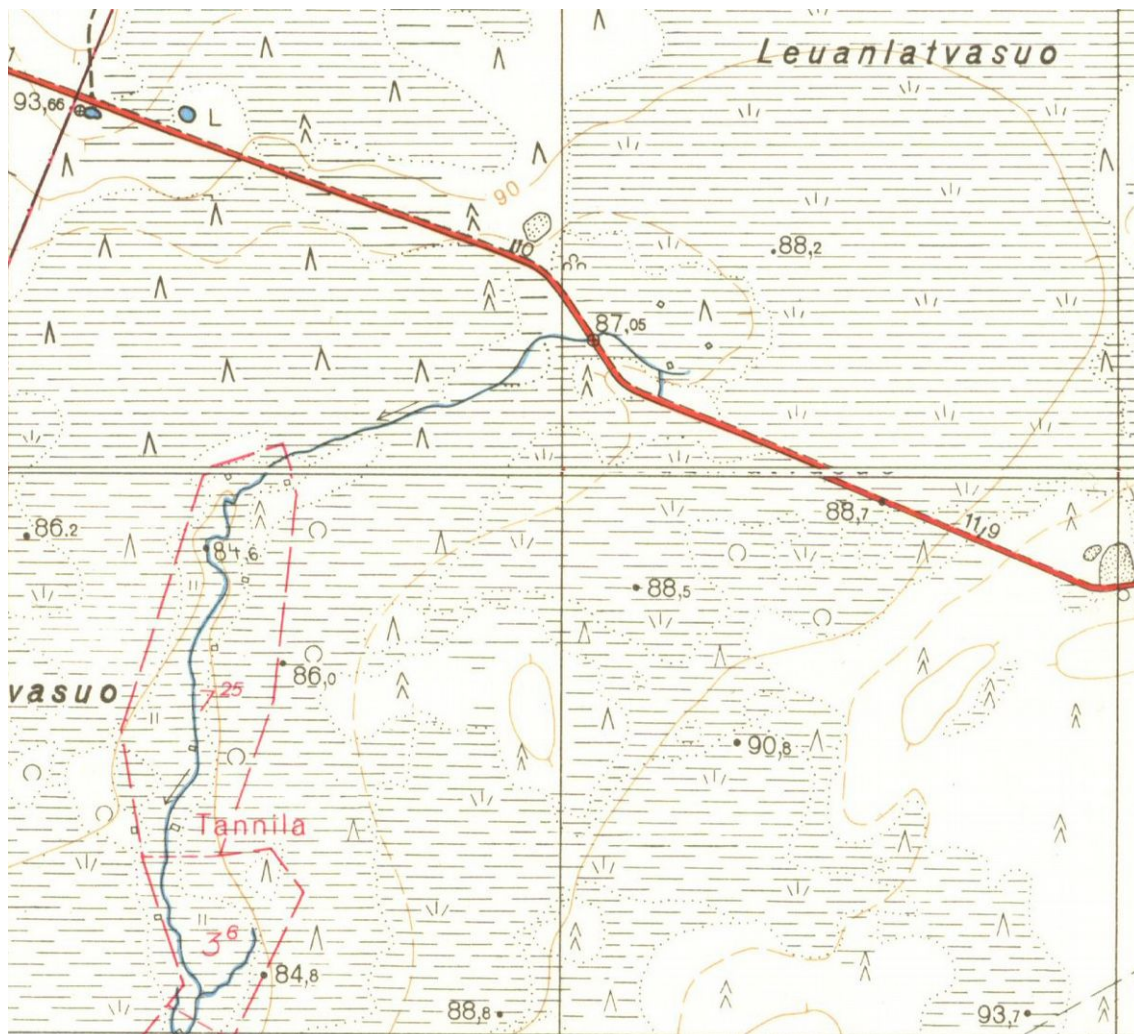
merkitty joitakin niittyjä 1840-luvun pitäjänkarttoille. Vuoden 1966 peruskartoille Tannilantien varrelle merkitty pellot ovat nykyään pääosin metsittyneet.

Hankealueen ja sähkönsiirtoreittien sijainti karkeasti 1840-luvun pitäjänkartoilla, Hirvasjärvi on merkitty pitäjänkartalle eri paikkaan, missä se sijaitsi. Kartat: Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>.

Vuoden 1966 peruskartoille on merkitty niitty latoja Hirvasojan, Leuanon ja Viitaojan varsille, Tuoremaalle johtavan metsätien ja Viitaperäntien varrelle on merkitty kämpä. Tätä nykyä Leuanon latvalla sijaitsee turvetuotantoalue.

Vuoden 1966 peruskartalle on merkitty niitty latoja mm. Leuanon varteen, Leuanlatvasuolla on nykyisin turvetuotantoalue. Kartat: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

5. Tulokset

Inventoinnissa löytyi tuuli- ja aurinkovoimahankealueelta yksi arkeologinen kohde: 3. *Järvisuo itä*, puisia raja-merkkejä. Hankealueen luoteisosan tuntumasta löytyi rakkakuoppia ja kivivalli kohteesta 1. *Hirvasvaara pohjoinen* sekä kolmiomittaustornin tukiröykkiöitä kohteesta *Hirvasvaara 2*. Sähkönsiirtoreiteiltä havaittiin yksi rakkakuoppakohde: 6. *Hirvasvaara*. Muita havaintoja olivat lähihistorian asutukseen liittyvät jäänteet, jotka eivät ikänsä ja tyyppinsä puolesta ole arkeologisia kohteita.

Lähin tuulivoimalan paikka sijaitsee kohteesta 3. *Järvisuo itä* n. 250 metrin etäisyydellä ja hankealueen tuntumasta löytyneistä 1. *Hirvasvaara pohjoinen* ja 2. *Hirvasvaara 2* n. 550-600 metrin etäisyydellä. Kohde 6. *Hirvasvaara* sijaitsee heti ilmajohtoreitin VE 1 tuntumassa ja 7. *Hirvasselkä* kaapelireitistä n. 30 metrin etäisyydellä. Inventoinnin pohjana olleiden suunnitelmien toteutuksella voisi olla suoria vaikutuksia kohteeseen 6. *Hirvasvaara*.

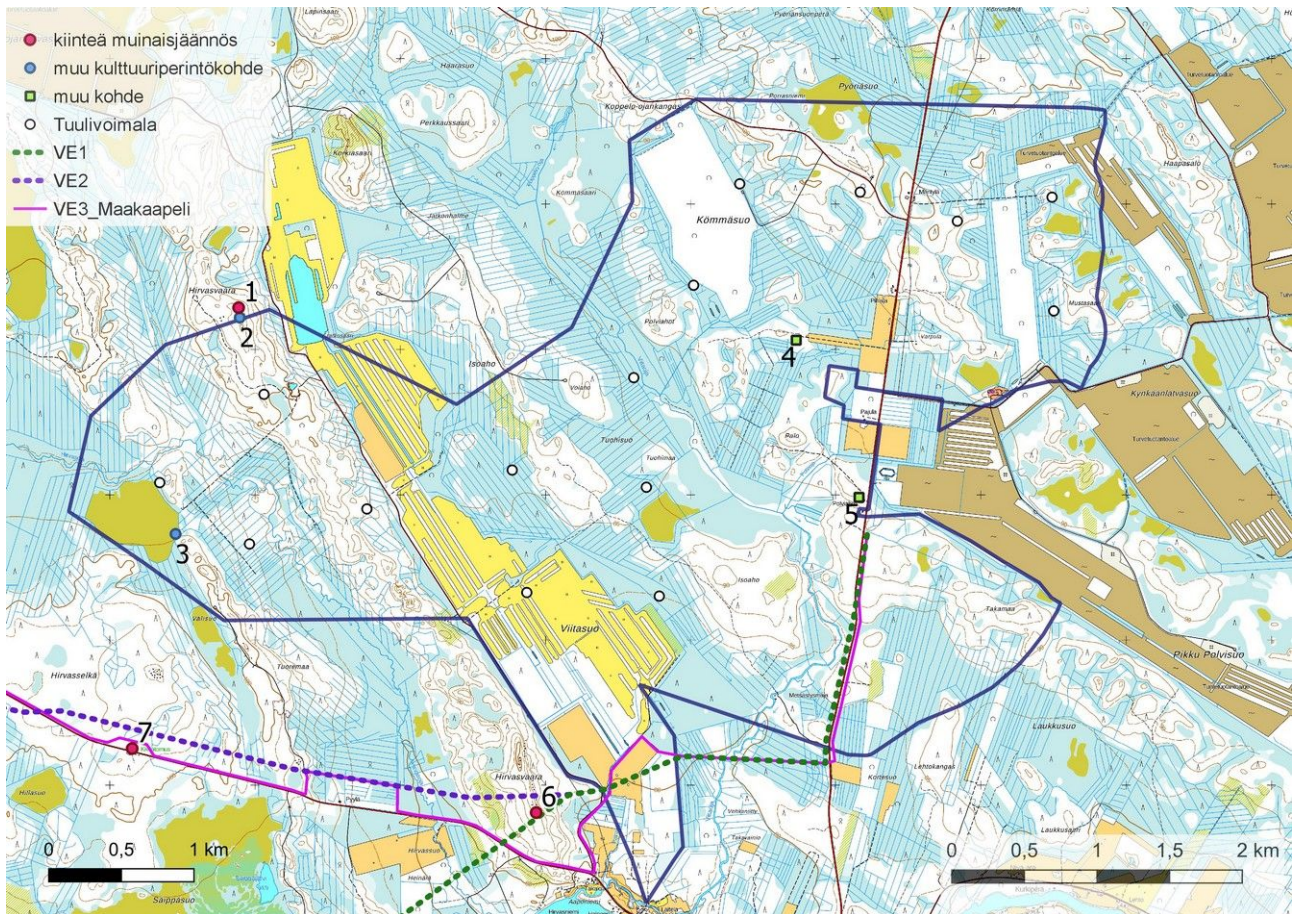
Jaana Itäpalo

12.4.2023

Jaana Itäpalo

6. Yleiskartta

Inventoinnissa havaitut kohteet 1-7. Taustakartta 8/2022 Mml.

7. Kohdeluettelo

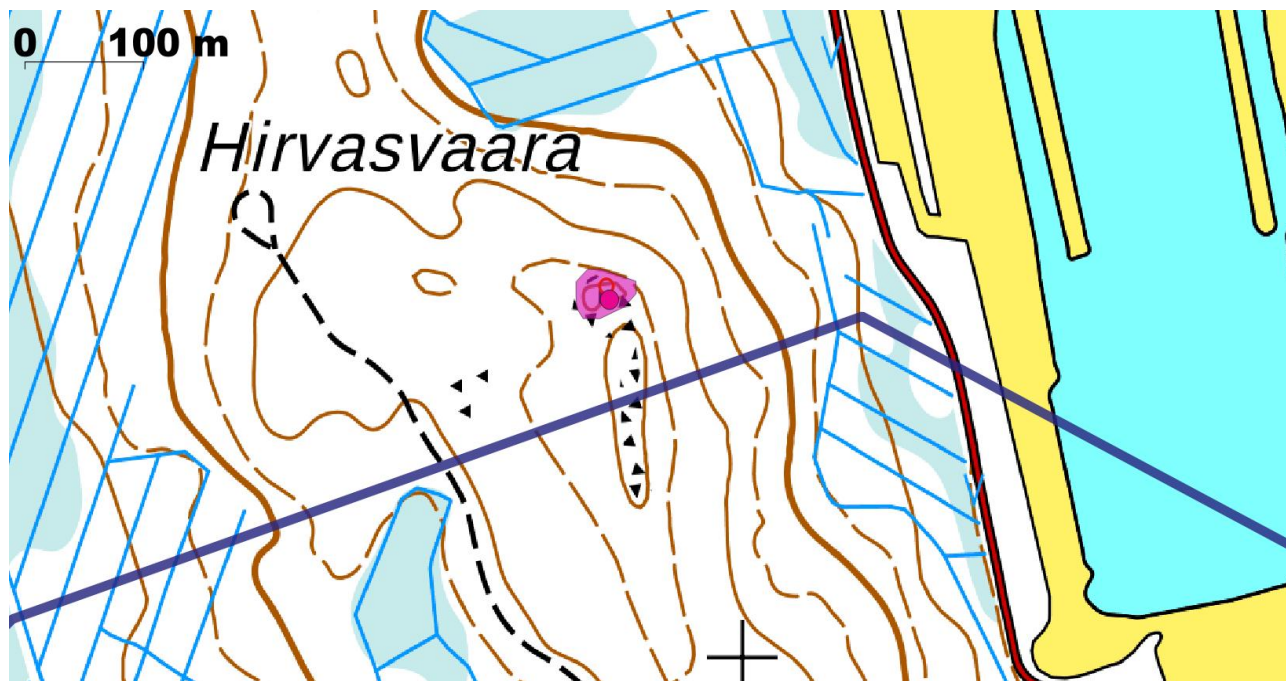
Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
1. Hirvasvaara pohjoinen	16	Kivirakenteet/kivivallit, rakkakuopat	ajoittamaton	>3	MJ
2. Hirvasvaara 2	18	Työ- ja valmistuspaikat/maanmittaus-pisteet	historiallinen/moderni	3	KP
3. Järvisuo itä	19	Puurakenteet/rajamerkit	historiallinen/moderni	2	KP
4. Palo	21	Työ- ja valmistuspaikat/kellarit	moderni	2	m
5. Polviaho	22	Työ- ja valmistuspaikat/kellarit	moderni	2	m
6. Hirvasvaara	23	Kivirakenteet/rakkakuopat	ajoittamaton	2	MJ
7. Hirvasselkä	24	Kivirakenteet/kivivallit	ajoittamaton	1	MJ

Status: MJ muinaisjäännös, KP muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.

8. Kohdetiedot

1. Hirvasvaara pohjoinen			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4323R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	351209
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7268285,580 I: 448887,744 rakkakuoppia: P: 7268296,103 I: 448885,248
Tyyppin tarkenne	Kivivallit	N2000	Z n. 107-110 m
Ajoitus	Ajoittamaton	Koordinaattiselite	Gps-mittaus, kivivalli
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Laajan Hirvasvaaran pohjoisosassa, lännessä virtaavan Vaaraojan ja itäpuolella turvatuotantoalueen vieritse kulkevan Viitasuontien välissä. Mäen korkeimmalla kohdalla n. 180 m pitkän kapean rakan pohjoisosassa on avorakassa luontainen syvämpi alue, jonka länsi-pohjois-itäreunoilla on muinainen massiivinen rantavalli. Avorakassa on n. 20 m pitkä, n. 0,5-07 m korkea ja n. 1-1,5 m leveä valli, joka on koottu n. 20-50 cm halkaisijoiltaan olevista kivistä. Valli on selvästi ihmisen tekemä ja mm. kivien pintakasvillisuuden perusteella se ei ole syntynyt lähihistoriassa, vallin länsipuolella ja sen vieressä on sen sijaan lähihistoriassa koottuja matalampia valleja/kivirivejä ja kivikasvoja. Rantavallissa ja rakassa on myös joitakin röykkiömäisiä rakenteita ja joitakin rakkakuoppia, joiden kiviä on osin liikuteltu lähihistoriassa. Rakassa havaittiin yksi luontainen ruusukvartsikivi. Kohde voi olla esihistoriallinenkin, topografiassa on joitakin jätinkirkoillekin ominaisia piirteitä. Kohde sijaitsee hankealueen ulkopuolella, sen luoteisreunasta n. 70 m pohjoiseen; kohde kartoitettiin yleispiirteisemmin.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:		kyllä.	

Hirvasvaara pohjoinen, kohderajaus. Kohde sijaitsee hankealueen rajasta n. 70 m pohjoiseen. Taustakartta 8/2022 Mml.

Kivivalli etualalla, kuvan vasemmassa reunassa lähihistoriassa liikutellut kivet erottuvat punertavan värinsä takia. Röykkiömäiset rakenteet osoitettu nuolilla.

Pieni rakkakuoppa, mahdollisesti moderni.

Paikalta havaittiin yksi ruusukvartsia, geofakti.

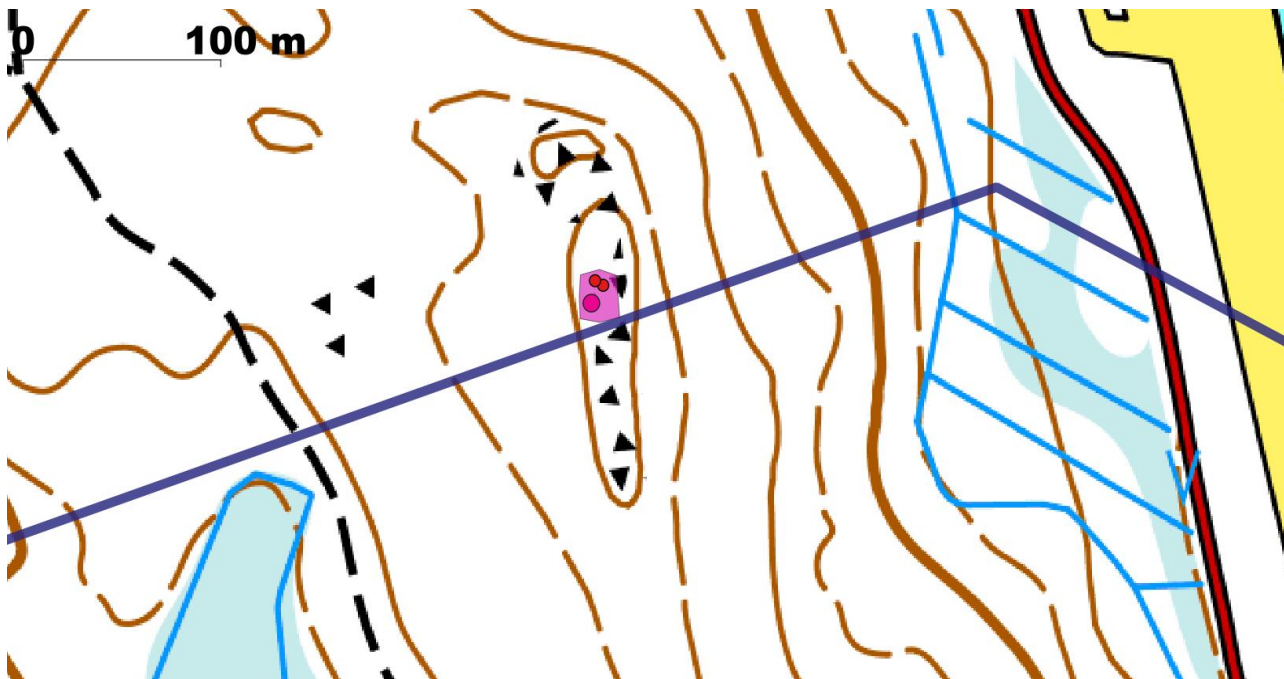
Kaksi vierekkäistä rakkakuoppaa rakan pohjoisreunalla, kuva pohjoiseen.

2. Hirvasvaara 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4323R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	351209
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7268217,001 I: 448895,276
Tyyppin tarkenne	Maanmittauspisteet	N2000	Z n. 110 m
Ajoitus	Historiallinen/moderni	Koordinaattiselite	Gps-mittaus, eteläisin röykkiö
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Laajan Hirvasvaaran pohjoisosassa lännessä virtaavan Vaaraajan ja itäpuolella turvatuotantoalueen vieritse kulkevan Viitasuontien välissä. Mäen korkeimmalla kohdalla n. 180 m pitkän kapean rakan keskiosassa on kolmiomittaustornin kolme tukiröykkiön jäännöstä, ne ovat muodoltaan lähinnä neliöitä, n. 2 m halkaisijoiltaan ja n. 40-70 cm korkeita, niiden päällä ja vieressä on jäljellä lahonneen mittaustornin jäännöksiä, yhdessä röykkiössä on jäljellä hirsiperustusta. Kohde sijaitsee hankealueen ulkopuolella, sen luoteisreunasta n. 10-25 m pohjoiseen.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä.		

Alakohteet, koordinaatit:

tyyppi,C,100	x,N,11,3	y,N,11,3
kolmiomittaustornin tukiröykkiö	448901,798	7268225,136
kolmiomittaustornin tukiröykkiö	448897,722	7268227,326

Hirvasvaara 2, kohderajaus, kohde sijaitsee heti hankealueen pohjoispuolella. Taustakartta 8/2022 Mml.

Eteläisin röykkiö, kuva pohjoiseen.

Keskimmäisessä röykkiössä on jäljellä hirsiperustusta kivien alla, kuva koilliseen. Oikealla pohjoisin röykkiö, kuva pohjoiseen.

3. Järvisuo itä

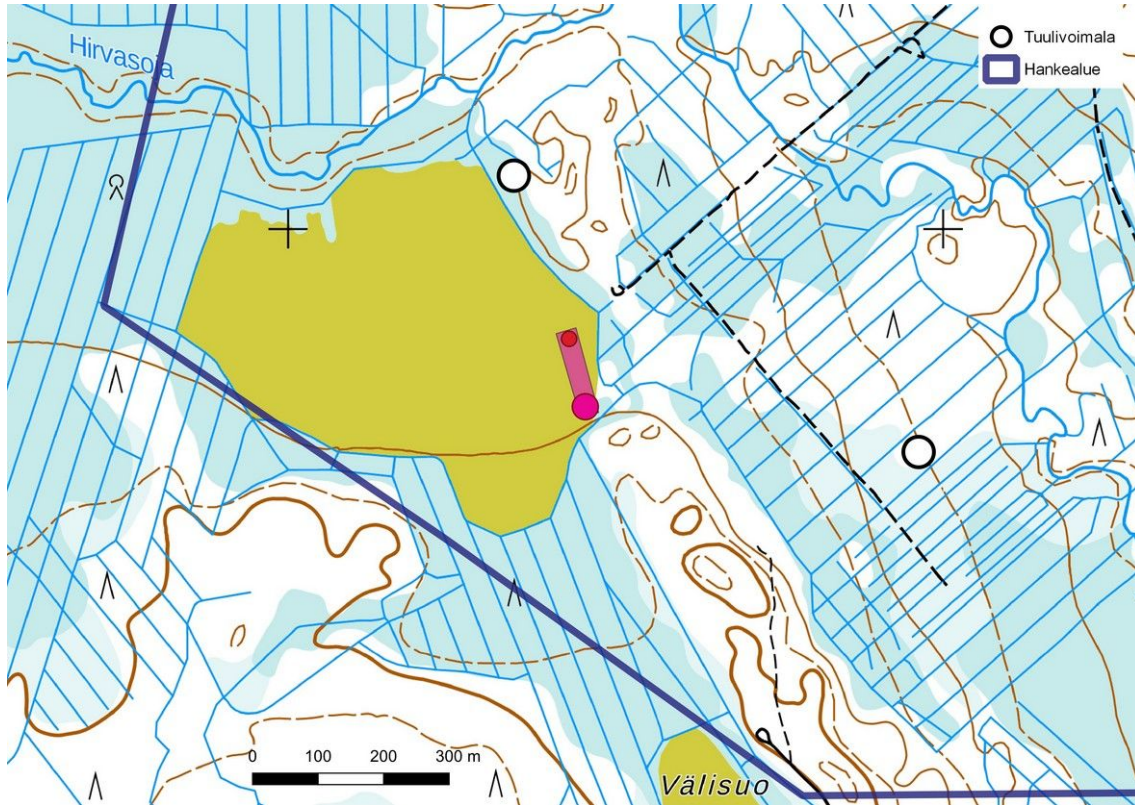
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4323R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	351208
Tyyppi	Puurakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7266728,549 I: 448453,720 P: 7266832,325 I: 448429,011
Tyyppin tarkenne	rajamerkit	N2000	Z n. 92 m
Ajoitus	Historiallinen/moderni	Koordinaattiselite	Eteläisempi rajamerkki
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: Hirvasselän pohjoispuolella ojittamattoman suon itäreunalla on kaksi puista rajamerkin jäännöstä. Eteläisempi rajamerkki sijaitsee nykyisellä rajalinjalla. Se koostuu kolmesta peräkkäin olevasta n. 70 cm pitkstä ja n. 10 cm pak-susta päistään teroitetuista paaluista. Pohjoisempi rajamerkki sijaitsee nykyisellä tilarajalla ja vuoden 1966 peruskartalle merkityllä Tannilan ja Karjalankylän kyläraajalla. Rajamerkki koostuu n. 1,2 m pitkstä riu'usta ja sen ympärillä neliöön asetusta neljästä paalusta, joista kolme on lähes kokonaan lahonnut, keskellä on myös pieni kivi.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi:

-.

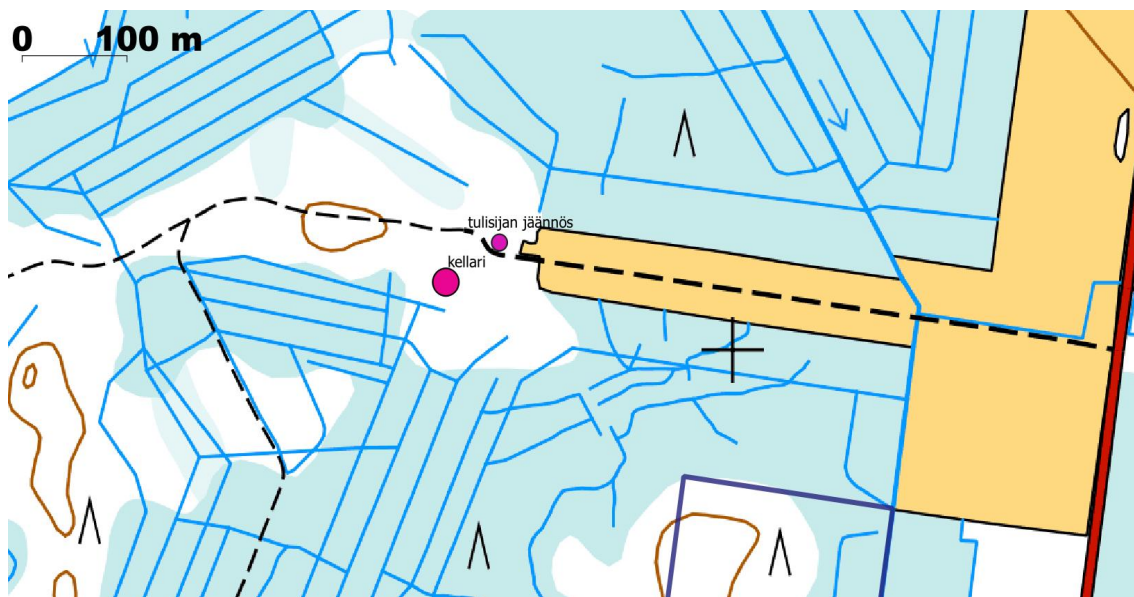
Järvisuo itä, kohderajaus. Taustakartta 8/2022 Mml.

Eteläisempi rajamerkki vasemmalla, oikealla pohjoisempi rajamerkki, kuvat länteen.

4. Palo			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4341L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	351212
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7268061,358 I: 452726,832 P: 7268097,202 I: 452777,984
Tyyppin tarkenne	kellarit	N2000	Z n. 87,50 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	kellari
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Tannilantien varrella sijainneen Palon talon paikalla. Entisestä pihapiiristä n. 50 m lounaaseen on n. 8 m halkaisijaltaan oleva kellarin pohja, n. 2,5 m halkaisijaltaan oleva kellarikuoppa on n. 1,5 m syvä, seinäpenkka on n. 60 cm korkea. Jäännöksen pinnalla on turvekerros, pintakasvillisuus on lähinnä puolukkaa, päällä kasvaa kuusen taimia, reunoilla koivuja. Talon paikalla on jäljellä n. 2,5 m halkaisijaltaan oleva tulisijan jäännös, jota on vuorattu osin teräspellillä. Palon talo tilarakennuksineen on merkitty vielä vuoden 1966 peruskartalle.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:		-.	

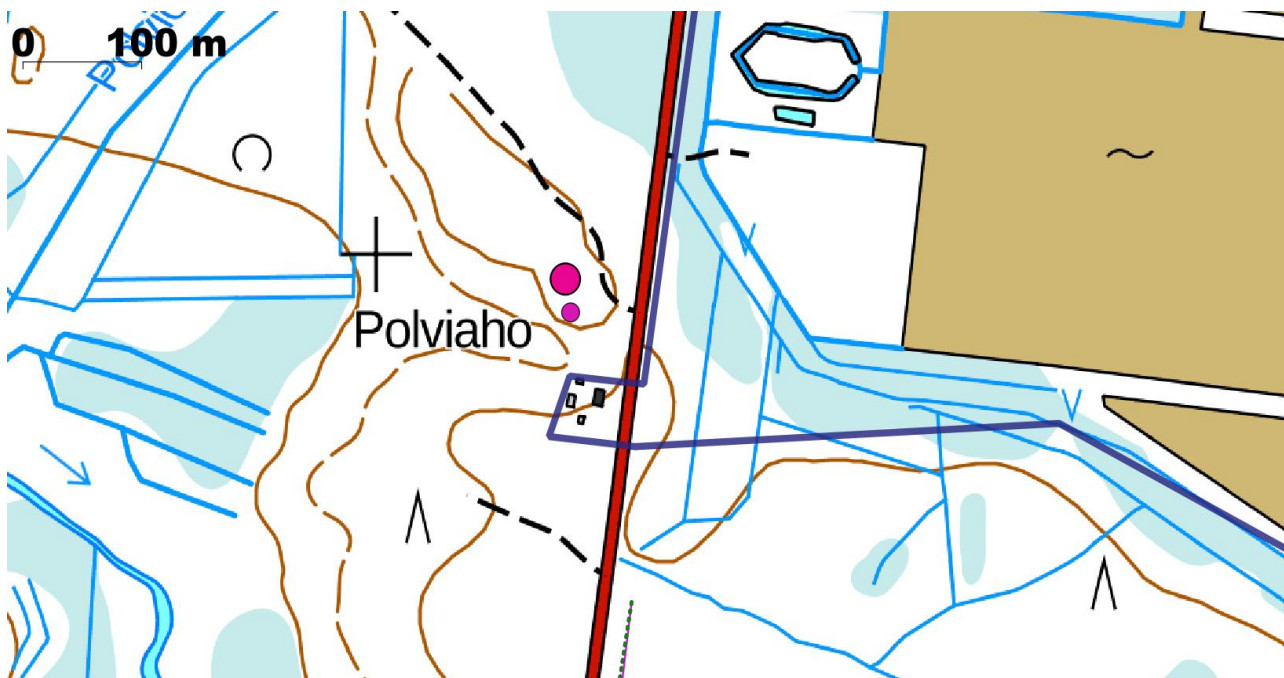
Palo kellarin ja asuinrakennuksen tulisijan jäännös. Taustakartta 8/2022 Mml.

Kellarin jäännös erottuu kumpuna, kuva pohjoiseen. Oikealla uunin jäännös, kuva luoteeseen.

5. Polviaho

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4341L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	351211 ja 351212
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7266980,205 I: 453159,339 P: 7266953,603 I: 453163,766
Tyypin tarkenne	kellarit	N2000	Z n. 90 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	kellari
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Tannilantien varrella sijainneen Polviahon talon paikalla on joitakin jäänteitä entisistä tilarakennuksista, joita ei tarkemmin katsottu. Alue on erittäin kuoppaista ja vankan pintakasvillisuuden peittämää. Polviaho on merkitty vielä vuoden 1966 peruskartalle.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-.		

Polviaho. Taustakartta 8/2022 Mml.

Kellarin jäännös erottuu kuvassa kuoppana, kuva länteen. Oikealla betoniperustusta länteen.

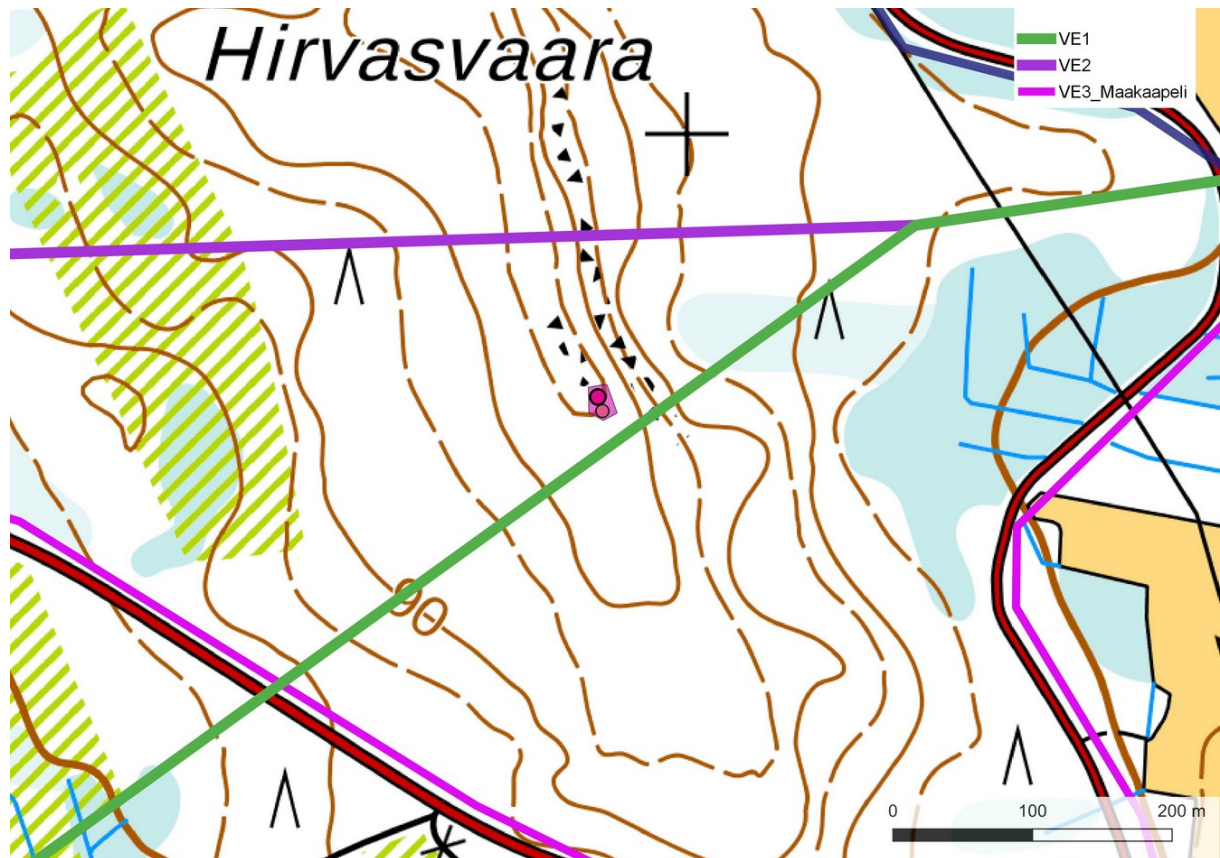
6. Hirvasvaara

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000046475	TM35-lehtijako	S4314R
Laji		Vanha yleislehtijako	351211
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: P: 7264811 I: 450935 P: 7264801,105 I: 450939,652
Tyypin tarkenne	rakkakuopat	N2000	Z n. 97,50 m
Ajoitus	ajoittamaton	Koordinaattiselite	Rekisteriportaalin mukaan
Aiemmat tutkimukset	2022 Jussi-Pekka Hiltunen, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: Viitaperäntien pohjoispuolella, Hirvasojan ja Viitaojantien välissä, itään jyrkästi laskevan Hirvasvaaran eteläosassa rakassa. Kohteen etelään laskevalla kivikkoisella rinteellä kasvaa mäntytaimikkoa, pohjoispuolella varttunutta kuusimetsää. Paikalla havaittiin yksi selvä rakkakuoppa, joka on vallin reunoista mitattuna n. 5 m halkaisijaltaan, kuopan syvyys on n. 30 cm, vieressä rakassa on joitakin epämääräisiä pienempiä n. 1-1,5 m halkaisijaltaan olevia kuopanteita, joista eteläisimmästä mitattiin sijaintitieto. Noin 50 m kaakkoon johtolinjauksen eteläpuolelta havaittiin yksi n. 20 cm halkaisijaltaan oleva kvartsikivi. Rakkaa tarkastettiin n. 400 m pohjoiseen, missä havaittiin yksi epämääräinen muutama metri halkaisijaltaan oleva matala kuoppa, joka on ilmeisemmin tuulenkaadon aiheuttama.

Inventoinnin jälkityövaiheessa huomattiin, että paikalla oli käyty vuonna 2022 myös toisen arkeologisen inventoinnin yhteydessä, ja tehty sama havainto yhdestä selvästä rakkakuopasta. Kohde oli lisätty rekisteriportaaliin helmikuussa 2023. Rekisteriportaaliin kohteen sijaintikorkeudeksi on kerrottu 105 m mpy, tieto muutettiin tähän raporttiin vastamaan Maanmittauslaitoksen maastokartan tietoa, joka on 97,50 m mpy. Kohdekoordinaatit on ilmoitettu rekisteriportaalin tiedon mukaan.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: Kyllä. Ilmajohtoreitti VE 1 kulkee n. 20 metrin etäisyydellä kohteen eteläpuolella ja VE 2 n. 100 metrin etäisyydellä pohjoispuolella.

Hirvasvaara, kohde sijaitsee ilmajohtolinjausten välissä Taustakartta 8/2022 Mml.

Rakkakuoppa kohdekoordinaattien kohdalla, kuva itäkoilliseen. Noin 50 m edellisestä kaakkoon havaittiin yksi kvartsikivi.

Ilmajohtolinjaus kulkee kohteen eteläpuolella alueella, missä kasvaa mäntytaimikkoa. Oikealla kuvassa n. 300 m kohteesta pohjoiseen havaittu epämääräinen kuoppa.

7. Hirvasselkä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	972010006	TM35-lehtijako	S4314R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	351208
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7265252 I: 448155
Tyypin tarkenne	kivivallit	N2000	Z n. 104 m
Ajoitus	ajottamaton	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	1980 Paula Purhonen, inventointi 1988 Jari Okkonen, tarkastus 1998 Mika Sarkkinen, inventointi 2012 Hans-Peter Schulz, inventointi 2022 Jussi-Pekka Hiltunen, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: 2012 Schulz: " Kohde sijaitsee tasanteella kankaan eteläosassa Tannilan - Olhavan maantien pohjoispuolella. Noin kolmasosa kohteesta on tuhoutunut tien rakentamisessa. Noin 60 m pitkä ja 20 m leveä rakenne koostuu 2 - 2,5

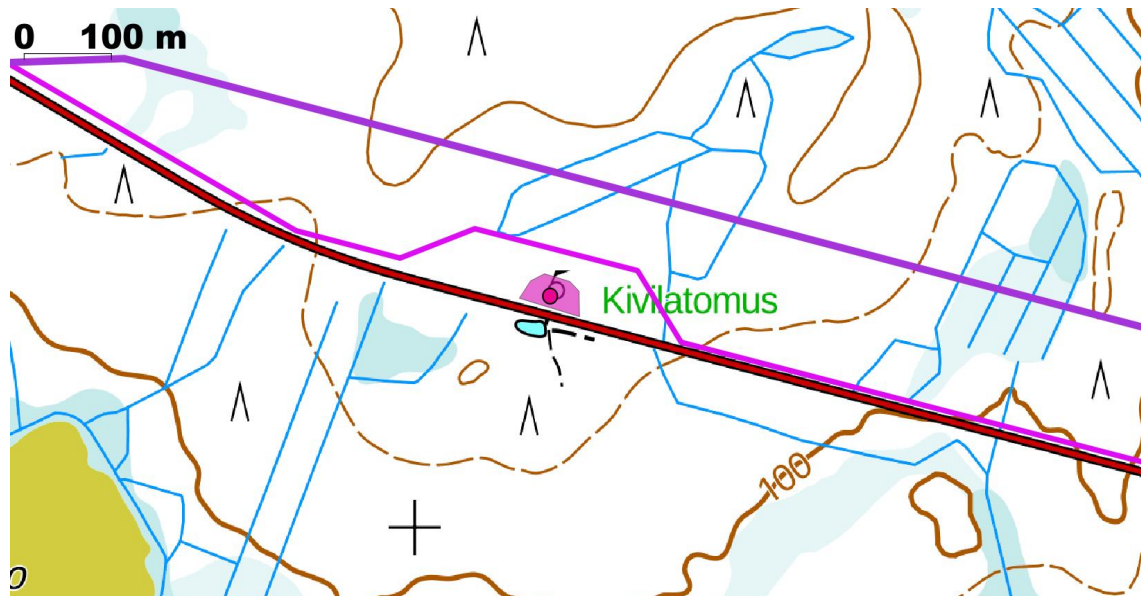

m leveistä ja 0,4-0,6 m korkeista kaarevista kivivallista, jotka muodostavat kaksi toisiaan leikkaavaa konsentrista kuvioita. Kivien koko vaihtelee 20 cm:stä 60 cm:iin. Puuston perusteella kohteen ikä on yli 150 vuotta. Vastaavia rakenteita ei tunneta Suomesta; rannikon ja saariston jätelintarhat ovat yksiosaisia ja selvästi pienempiä. Kohdalla on tien levennysalue, ja rakenteen eteläosassa nuotiopaikka", Hans-Peter Schulz, Pohjanmaa länsiosa. Kulttuuriperintöinventointi 2012, osa 1, Raportti, s. 31 ja 365.

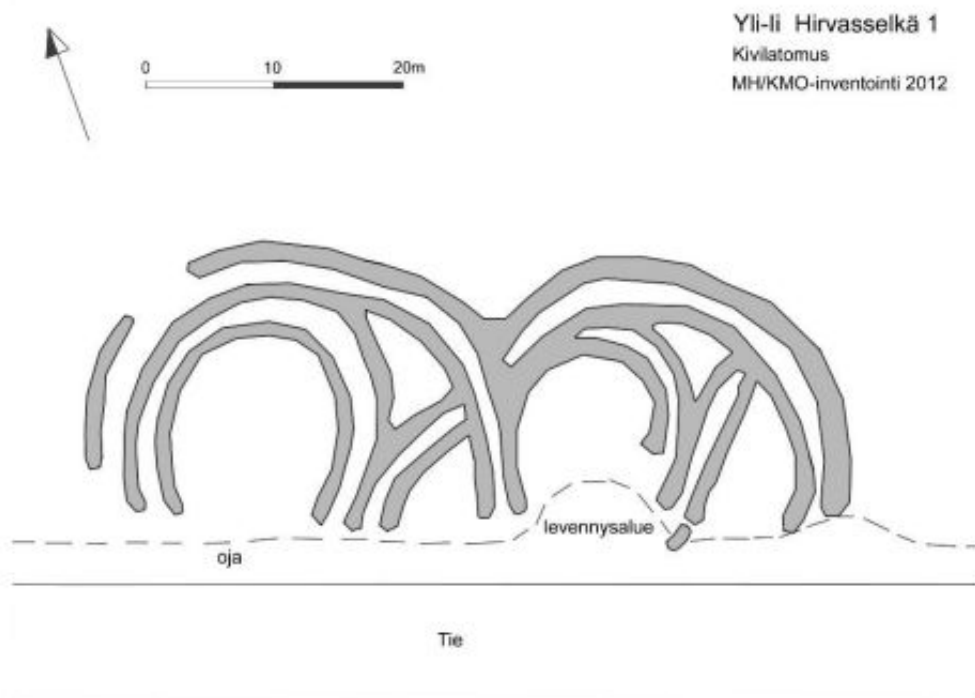
2022 Itäpalo: Kohteen päältä oli poistettu puusto, ja kivivallit olivat hyvin havaittavissa.

Inventoinnin jälkityövaiheessa huomattiin, että paikalla oli käyty vuonna 2022 myös toisen arkeologisen inventoinnin yhteydessä, jossa tehdyistä havainnoista ei ole tietoja rekisteriportaalissa.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä, aiemman rajauksen mukaan. Maakaapelilinjaus kulkee n. 30 metrin ja ilmajohtoreitti VE 2 n. 100 metrin etäisyydellä pohjoispuolella.
-----------------------------------	--

Hirvasselkä, maakaapelireitti ja ilmajohtolinjaus VE 2 kulkevat kohteen pohjoispuolella. Taustakartta 8/2022 Mml.

Kuva: Hans-Peter Schulz, Pohjanmaa länsiosa. Kulttuuriperintöinventointi 2012, osa 1 Raportti, s. 31.

Rakenteen itäosan valleja, kuva länteen.

9. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto

Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>

Geologian tutkimuskeskus, <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto

Vanha kartta, <https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/etusivu>

Kirjallisuus

Rytkönen, Raili, Suur-lin Historia 1700-1870. 1978.